

Lubuski Urząd Wojewódzki
w Gorzowie Wielkopolskim
ul. Jagiellończyka 8
66-400 Gorzów Wlkp.

PS-I.431.1.47.2023

PROTOKÓŁ KONTROLI KOMPLEKSOWEJ

przeprowadzonej

w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą, ul. Niepodległości 17.

Działając na podstawie art. 22 pkt. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.), przepisów rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 2285) oraz art. 7 ust. 1 pkt. 5 - 6 ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 ze zm.), rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z 20 czerwca 2023 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej (Dz. U. z 2023 r., poz. 1165), przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty”, wzorów formularzy „Niebieskie Karty” (Dz. U. nr 209, poz. 1245 z 2011r.), rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 06 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” i wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r., poz. 1870)

zespół inspektorów w składzie:

- 1. Teresa Ozimek** – starszy inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 374-1/2023 z 30 listopada 2023 r. – *kierująca zespołem inspektorów*
- 2. Krzysztof Frisoli** – starszy inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 374-2/2023 z 30 listopada 2023 r. – *członek zespołu inspektorów;*
- 3. Sylwia Krasieńska** – inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 374-3/2023 z 30 listopada 2023 r. – *członek zespołu inspektorów;*
- 4. Hanna Piekarska** – starszy inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 374-4/2023 z 30 listopada 2023 r. – *członek zespołu inspektorów;*

przeprowadził, w okresie od 13 grudnia 2023 r. do 13 lutego 2024 r., kontrolę kompleksową w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą (w dalszej części protokołu zwanego Ośrodkiem), w obszarze organizacji i funkcjonowania Ośrodka wiążącego się z wykonywaniem zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej oraz realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Celem kontroli było podniesienie jakości

świadczonych usług. Czynności w siedzibie jednostki dokonano 13 grudnia 2023 r. Starszy Inspektor Hanna Piekarska nie była obecna – w siedzibie jednostki – w dniu kontroli.

Czynności kontrolnych dokonano w obecności Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą.

Ocenie poddano zagadnienia:

1. Pomoc świadczona na rzecz klientów pomocy społecznej.
- 1.1a Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych.
2. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
3. Instytucjonalne formy pomocy świadczone osobom zależnym.
4. Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.
5. Infrastruktura pomocy kierowanej do osób doznających przemocy domowej.
6. Zespół interdyscyplinarny.
7. Realizacja procedury „Niebieskie Karty”.
8. Warunki do realizacji zadania.

Do oceny powyższych zagadnień przyjęto:

- analizę złożonych wniosków oraz akt świadczeniobiorców;
- analizę Uchwały Rady Miasta Kostrzyn nad Odrą w sprawie warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze (...);
- analizę zapisów Regulaminu organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą;
- analizę zakresu udzielanego wsparcia pod względem adekwatności do potrzeb klientów o ograniczonej samodzielności;
- analizę akt osobowych Dyrektora i pracowników socjalnych pod względem wymaganych kwalifikacji wskazanych w ustawie;
- analizę wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych;
- ocenę warunków lokalowych;
- analizę dokumentów udostępnionych kontrolującemu w toku czynności dokonanych w siedzibie jednostki (...) oraz dokumentację przekazaną przez dyrektora OPS w Kostrzynie pocztą e-PUAP 14, 18, 19, 27 grudnia 2023 r., 25 i 30 stycznia 2024 r.

Przed przystąpieniem do kontroli, Zespół inspektorów złożył pisemne oświadczenia, o braku okoliczności, uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.

[akta kontroli str. 1-19]

Dokonano na tej podstawie następujących ustaleń:

Ad. 1. Pomoc świadczona na rzecz klientów pomocy społecznej.

Usługi opiekuńcze

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej (art. 50) osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także

wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację i w miarę możliwości kontakty z otoczeniem. Realizacja usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, a decyzję o ich przyznaniu, zakresie i miejscu świadczenia podejmuje ośrodek pomocy społecznej. Ośrodek pomocy społecznej, powinien zatem posiadać wiedzę o sytuacji i potrzebach osób zależnych przebywających w środowisku. Sytuację tę ustala się na podstawie rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Do oceny zagadnienia przyjęto:

- zapisy uchwały Rady Miasta Kostrzyna ws. usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych (...);
- sprawozdanie resortowe MRiPS-03 i MRiPS-06 stan na 31.12.2022 r.;
- dokumenty udostępnione w toku kontroli tj.: podania, oświadczenia, decyzje administracyjne, notatki służbowe.

Ośrodek realizuje wsparcie w formie usług opiekuńczych. Ośrodek nie świadczył usług opiekuńczych w dni wolne od pracy. Opiekę w dni wolne od pracy zapewniają członkowie rodziny.

Przyznanie pomocy w formie usług opiekuńczych regulują zapisy Uchwały Nr XVII/111/20 Rady Miasta Kostrzyn nad Odrą z 25 czerwca 2020 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwalniania z opłat, jak również trybu ich pobierania.

Zgodnie z zapisami cyt. Uchwały Rady Miasta koszt 1 godziny świadczonych usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych wykonywanych przez opiekunki zatrudnione przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Kostrzynie n/O wynosi 25,00 zł.

Z danych ujętych w sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 (stan na 31.12.2022 r.) wynika, że usługi opiekuńcze były realizowane w stosunku do 61 osób. Nie były realizowane specjalistyczne usługi opiekuńcze. Z przedstawionego przez Dyrektora jednostki wykazu wynika, że na dzień kontroli z usług opiekuńczych korzystało 55 osób (z wyłączeniem osób z zaburzeniami psychicznymi).

Kontrolujący zbadali akta 5 klientów (9 % dokumentacji), którzy na dzień kontroli korzystali z usług opiekuńczych, (Zał. Tabela Nr 1).

Klienci to osoby w wieku 70 - 98 lat. Wszyscy prowadzą samodzielne gospodarstwa domowe. Dokumentacja zgromadzona w sprawie wskazuje na potrzebę przyznania wsparcia w formie usług opiekuńczych. W przedłożonych aktach znajdują się orzeczenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz orzeczenia Powiatowych Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności wraz ze wskazaniem zawartymi w pkt.6 i 7 w zakresie korzystania z systemu środowiskowego wsparcia tj. korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych, a także stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. W dokumentacji znajduje się również „zaświadczenie lekarskie kierowane do Ośrodka Pomocy Społecznej celem przyznania usług opiekuńczych”. Lekarz ocenia zdolność pacjenta do poruszania się w środowisku oraz wskazuje zalecane czynności

pielęgnacyjne. Gmina realizuje rządowy Program „Opieka 75+”, którego celem jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej, które są osobami samotnymi lub są osobami samotnie gospodarującymi, a także tych, które pozostają w rodzinie.

Decyzje w sprawie przyznania usług opiekuńczych wydawane są na dany rok kalendarzowy. W przypadku zmiany wysokości dochodu klienta, następuje zmiana decyzji, w której określona jest nowa wysokość odpłatności. Ośrodek nie realizował usług w dni wolne od pracy. Opiekę oparł na członkach rodziny. Jednocześnie w dni ustawowo wolne od pracy klienci mają możliwość – w razie potrzeby - kontaktowania się z pracownikiem Ośrodka (kierownikiem działu usług). Informację o możliwości kontaktu otrzymują wraz z decyzją przyznającą świadczenie (ustne oświadczenie Dyrektora jednostki).

Wymiar świadczonych usług jest dostosowany do – rozpoznanych – indywidualnych potrzeb klienta.

Na podstawie analizy akt ustalono, że powodem przyznania usług opiekuńczych są schorzenia związane z wiekiem i stanem zdrowia, schorzenia narządu ruchu, choroby układu oddechowego i krążenia. Czterech klientów ma wsparcie członków rodziny, z którymi mieszkają. Jedna osoba mieszka samodzielnie. W dni wolne od pracy ma zapewnioną pomoc członka rodziny. (deklaracja pomocy znajduje się w aktach). Czterech klientów z usług opiekuńczych korzystało 5 dni w tygodniu: dwóch - po 2 godziny dziennie, dwóch - 1 godzinę dziennie. Jeden korzystał z usług 3 razy w tygodniu po 1 godzinie. W aktach świadczeniobiorców znajduje się dokument pn. „Indywidualny zakres usług opiekuńczych”. Jest w nim określony konkretny zakres usług/katalog czynności opiekuńczych, który został podzielony na usługi o charakterze opiekuńczo-pielęgnacyjnym oraz charakterze gospodarczym. Sporządzony zakres usług jest podpisany przez świadczeniobiorcę oraz pracownika Ośrodka Pomocy Społecznej. Ponadto w dokumentacji znajduje się „Dziennik czynności opiekuńczych”, który określa do kogo są skierowane usługi, kto je realizuje, informacja o stopniu niepełnosprawności, kto jest lekarzem pierwszego kontaktu, nazwisko pracownika socjalnego, oraz nazwisko osoby do kontaktu w sprawach klienta. Klienci posiadali własne dochody, cztery osoby emeryturę, jedna rentę. Dwie osoby z uwagi na trudną sytuację zdrowotną zostały w całości zwolnione z ponoszenia odpłatności. Pozostałe osoby wnoszą częściową odpłatność ustaloną decyzją administracyjną. Czterem klientom (w wieku - 88, 90, 93, 99 lat), których dokumentację badano przyznano usługi opiekuńcze w ramach Programu „Opieka 75+”.

Klientom korzystającym z usług opiekuńczych - na ich wniosek – przyznawane są inne formy pomocy tj. specjalny zasiłek celowy na pokrycie kosztów leków, leczenia, pokrycia wydatków związanych z zabezpieczeniem podstawowych potrzeb bytowych, zasiłki celowe na dożywianie w ramach programu Posiłek w szkole i w domu.

Usługi opiekuńcze świadczone są przez opiekunki zatrudnione na podstawie umowy o pracę.

Na dzień kontroli Ośrodek zatrudniał 9 opiekunek, w tym 3 mające przygotowanie zawodowe do świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych (ukończyły szkołę policealną i uzyskały tytuł: „Opiekunka środowiskowa”, „Asystent osoby niepełnosprawnej”).

Ośrodek jest przygotowany do świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych.

Dyrektor wyjaśniła – pisemne oświadczenie - że Ośrodek jest przygotowany do ich realizacji. Dotychczas nie wpłynęły wnioski o taką formę pomocy.

[akta kontroli str.291-397, 917-918, 949-995, 999-1002]

Zadanie realizowane bez uchybień. Do rozważenia realizacja usług opiekuńczych w dni wolne od pracy.

Zasiłek stały (pomoc osobom ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności).

Zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 19 ustawy o pomocy społecznej – przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. W myśl art. 37 ust. 1 pkt 1 i 2 cyt. ustawy – świadczenie przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej lub osobie pozostającej w rodzinie – niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy.

Kontrolującym przedłożono wykaz osób pobierających zasiłki stałe. Na jego podstawie zespół kontrolny ustalił, że - na dzień kontroli – zasiłki stałe z tytułu niepełnosprawności pobierało 58 osób (z wyłączeniem osób z zaburzeniami psychicznymi), 5 osób z tytułu wieku.

Analizie poddano wybrane akta 5 osób, tj. ok. 8,7%, (zał. Tabela nr 2) korzystających z zasiłków stałych pod kątem pełnego rozeznania ich potrzeb. Akta wybrano metodą losową z udostępnionego wykazu osób pobierającej zasiłek stały.

Z akt poddanych kontroli wynika, że:

- 1 osoba legitymowała się znacznym stopniem niepełnosprawności; miała wskazania do korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki;
- 3 osoby posiadały orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
- 1 osoba miała przyznane świadczenie z tytułu wieku.

Ośrodek udzielał pomocy osobom pobierającym zasiłek stały adekwatnie do rozpoznanych potrzeb. W zależności od indywidualnych potrzeb udzielał też wsparcia w innych formach.

Zespół kontrolny ustalił, że klienci to osoby w wieku: 58, 65, 74, 66, 64 – lat. Klienci zostali objęci ubezpieczeniem zdrowotnym. Osoba mająca orzeczony znaczny stopień niepełnosprawności pobiera zasiłek pielęgnacyjny.

Osoby, których akta poddano kontroli, prowadzą samodzielne gospodarstwa domowe.

Trzy osoby mieszkają z członkiem rodziny lub osobą znajomą, dwie to osoby samotne, w tym jedna bezdomna. Osoba bezdomna przebywa na terenie ogródków działkowych. Choruje na nowotwór, jest pod opieką poradni onkologicznej. Nie wyraża zgody na usługi opiekuńcze ani zmianę miejsca pobytu.

W zależności od sytuacji klienci otrzymywali dodatkowe wsparcie. Wszyscy – spośród kontrolowanych - otrzymali zasiłek celowy na zakup posiłku w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”, zasiłek okresowy i celowy na cele bytowe – jedna osoba, zasiłek na opał – jedna osoba.

[akta kontroli str. 229-290, 939-944, 1003-1006]

Zadanie realizowane bez uchybień.

Praca socjalna

Zgodnie z art. 45 ustawy o pomocy społecznej praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwiązania lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej i nie zależy od ich dochodu. W ustawie o pomocy społecznej (art. 119) praca socjalna wymieniona jest na pierwszym miejscu szczególnych zadań pracownika socjalnego.

Na dzień kontroli pracę socjalną w terenie realizowało 9 pracowników socjalnych. W dokumentacji klientów znajdowały się Karty pracy socjalnej.

W analizowanej dokumentacji (24 teczki – akt klientów korzystających z usług opiekuńczych, zasiłków stałych, osób bezdomnych, osób z zaburzeniami psychicznymi, osób kierowanych do domu pomocy społecznej), w wywiadach środowiskowych w pozycji „Diagnoza sytuacji osoby/rodziny, wnioski pracownika socjalnego”, właściwie wskazano na główne problemy klientów. Nie w każdym przypadku w wywiadach środowiskowych w Planie pomocy osobie/rodzinie, w pozycji: inne formy wsparcia pracownik socjalny odnotowywał propozycje form wsparcia klienta. Ośrodek oprócz świadczeń pieniężnych oferował również niepieniężne formy pomocy. Prowadzone są karty pracy socjalnej. Pracownik socjalny w kartach pracy socjalnej odnotowywał działania podejmowane na rzecz klienta. Pracownicy zapisują wizyty w środowisku, ustalenia z przeprowadzonych rozmów, czynności podjęte na rzecz osoby/rodziny tj. pomoc w kompletowaniu dokumentów w celu uzyskania emerytury, pomoc w wyrobieniu dowodu osobistego, załatwianie spraw lokatorskich u dysponenta mieszkania, motywowanie do kontynuowania terapii odwykowej, informowanie o możliwościach wypożyczenia sprzętu ortopedycznego, informowanie o możliwości skorzystania z dofinansowania PFRON, propozycja skorzystania z usług opiekuńczych (klient bezdomny – odmówił tej formy pomocy), pomoc w wypełnianiu wniosków o lokal socjalny, pomoc w sporządzeniu dokumentów w celu orzeczenia o niepełnosprawności.

Na podstawie przedstawionej kontrolującym dokumentacji zgromadzonej w sprawie pracy socjalnej ustalono, że praca socjalna prowadzona jest w oparciu o takie narzędzia jak: wywiad - rozpoznanie sytuacji, diagnozę - ocenę sytuacji, kartę pracy socjalnej. W dokumentacji zawarte są ustalenia dotyczące głównych problemów osób/rodzin. Rodziny objęte pracą socjalną borykają się z takimi problemami jak: alkoholizm, niepełnosprawność, bezdomność, problemy finansowe. Pracownik socjalny współpracuje z klientami nad wzmacnianiem ich potencjału do przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych.

Ośrodek nie prowadził pracy socjalnej w oparciu o kontrakt socjalny. Na podstawie przedstawionej dokumentacji pracy socjalnej trudno ustalić, czy działania pracownika socjalnego, w sposób wymierny, doprowadziły do polepszenia sytuacji osób/rodzin, czy i w jakim stopniu nastąpiły pozytywne zmiany w życiu klientów – brak takiego podsumowania. Ośrodek nie zawierał również Kontraktów socjalnych wyjścia z kryzysu bezdomności.

[akta kontroli str. 20-25, 35-497, 807-813, 852-879, 914-995, 999-1009]

Zadanie realizowane z uchybieniami w zakresie nie wykorzystywania narzędzi tj. kontrakt socjalny, czy projekt socjalny.

1a. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych.

Zgodnie z art. 48 u.o.p.s. osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Zadania te – zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy - należą do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Wymienione potrzeby stanowią minimum egzystencji, a Gmina zobowiązana jest zapewnić je każdej osobie tego pozbawionej. Obligatoryjne formy zapewnienia schronienia i zasady ich udzielania, zostały określone w przepisie art. 48a ust. 1–10 cyt. ustawy. Udzielanie schronienia – w myśl art. 48a cyt. ustawy – następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych, schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz ogrzewalni. W związku z uzupełniającym się charakterem poszczególnych placówek i różnym zakresem świadczonych w nich usług, każda gmina powinna zapewnić możliwość udzielenia schronienia w każdej z form, nie tylko w zakresie wynikającym z rozeznaczonych potrzeb występujących w danym momencie na terenie gminy, ale także biorąc pod uwagę potencjalne potrzeby, jakie mogą wystąpić, w tym zakresie. Gminy powinny się również wykazać gotowością do udzielania schronienia w tych formach.

Do oceny tego zagadnienia przyjęto:

- umowy o świadczenie usług tymczasowego schronienia;
- rejestr Wojewody Lubuskiego miejsc udzielania tymczasowego schronienia;
- sprawozdanie resortowe MRiPS-03 stan na 30.06.2022 r.;
- losowo wybrane akta 4 klientów zmagających się z bezdomnością;
- dokumenty udostępnione w toku kontroli.

Gmina zapewnia tymczasowe schronienie dla osób bezdomnych w dwóch - spośród czterech - wskazanych w ustawie formach tj. ogrzewalni oraz w schronisku. Zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w placówkach dla osób bezdomnych reguluje Uchwała Rady Miasta.

Gmina Kostrzyn nad Odrą jest wpisana do Rejestru Wojewody Lubuskiego miejsc udzielania tymczasowego schronienia pod pozycją 40. W roku 2023 gmina zapewniała schronienie w dwóch formach - schronisku dla osób bezdomnych oraz ogrzewalni dla osób bezdomnych.

Ośrodek w ramach działań własnych prowadzi na terenie Miasta Kostrzyna nad Odrą – Ogrzewalnię dla osób bezdomnych. Placówka zapewnia łącznie 12 miejsc. Placówka zapewnia gorący napój, możliwość wymiany odzieży, a także skorzystania z toalety oraz kąpieli. Bezpłatny ciepły posiłek zapewniany jest w pomieszczeniach Domu Dziennego Pobytu (dodatkowa informacja na str. 21 Protokołu w punkcie Warunki do realizacji zadania). W przypadku niesprzyjających warunków atmosferycznych, ogrzewalnia zapewnia nocleg.

Gmina Kostrzyn nad Odrą zabezpiecza również wsparcie dla osób bezdomnych w formie schroniska dla osób bezdomnych. W roku 2023 podpisała umowę z Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta w Dębnie. Organizacja prowadząca schronisko dla osób bezdomnych zapewnia wsparcie w formie schronienia dla 1 mieszkańca gminy. Zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodku wsparcia – schronisku dla osób bezdomnych, schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi reguluje Uchwała nr XIX/123/2020 Rady Miasta w Kostrzynie nad Odrą z dnia 27 sierpnia 2020 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad odpłatności za udzielone schronienie osobom i rodzinom tego pozbawionym.

Ośrodek nie zapewnienia osobom bezdomnym tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz w noclegowni. W efekcie, świadczone usługi nie zawsze są dostosowane do występujących potrzeb.

Osoby bezdomne objęte są pomocą w formie pracy socjalnej, świadczeń pieniężnych. Przebywają w przestrzeni publicznej – nie wyrażają zgody na pobyt w placówce.

Według danych ujętych w sprawozdaniu MRiPS-03 stan na 30.06.2023 r. – pomocy z tytułu bezdomności udzielono 29 osobom. W okresie objętym kontrolą – z powodu bezdomności – Ośrodek udzielał pomocy łącznie 39 osobom (dane na podstawie listy osób bezdomnych z 13 grudnia 2023 r.).

Na dzień kontroli, żaden mieszkaniec gminy nie przebywał w schronisku dla osób bezdomnych oraz ogrzewalni dla osób bezdomnych.

Do analizy – pod kątem pełnego rozeznania potrzeb klientów – losowo wybrano dokumenty 4 osób tj. 14 % osób bezdomnych, którym udzielono wsparcia (Tabela nr 5). Wszystkie wskazane osoby prowadzą samodzielne gospodarstwo domowe. Nie pracują i nie są zarejestrowane w urzędzie pracy. Nie utrzymują kontaktu z rodziną. Często przebywają w przestrzeni publicznej - miejscach, które mogą zagrażać ich bezpieczeństwu (piwnica, altana ogrodowa, kontener). Nie wyrażają zgody na skierowanie do placówek dla osób bezdomnych. Jedna osoba przebywa w prowadzonym przez gminę mieszkaniu chronionym. Wszystkie osoby zmagają się z chorobami przewlekłymi lub uzależnieniami. Jedna osoba posiada orzeczenie o niepełnosprawności.

Z analizy dokumentów wynika, że w badanym okresie ww. osoby bezdomne uzyskiwały pomoc w formie:

- świadczeń pieniężnych w formie zasiłków okresowych z tytułu bezdomności;
- świadczeń pieniężnych w formie zasiłków celowych na zakup posiłku i leków;
- paczek żywnościowych;
- pracy socjalnej – m.in. ustalenia terminów wizyt lekarskich; pomoc w wypełnianiu wniosków o lokal socjalny, wyrobienia dowodu osobistego, orzeczenia o niepełnosprawności.

W okresie objętym kontrolą, Ośrodek nie opracowywał indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, a także kontraktów socjalnych.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej – indywidualny program wychodzenia z bezdomności to wsparcie dla osoby bezdomnej polegające na rozwiązywaniu jej problemów życiowych, przede wszystkim problemów rodzinnych, mieszkaniowych i związanych z zatrudnieniem. Natomiast – kontrakt socjalny jest pisemną umową zawartą z osobą ubiegającą się o pomoc, określającą uprawnienia i zobowiązania stron umowy, w ramach wspólnie odejmowanych działań zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny.

Ośrodek nie wykorzystał dodatkowej możliwości pomocy w postaci opracowywania programu wychodzenia z bezdomności, w oparciu o który powinna być przyznawana pomoc osobom znajdującym się w kryzysie bezdomności. Z pisemnych wyjaśnień Dyrektora Ośrodka wynika, że z osobami bezdomnymi (w latach poprzedzających okres kontroli) były zawierane kontrakty socjalne – jednak żadna osoba bezdomna z nich się nie wywiązywała. Ośrodek – wspierając osoby bezdomne - wykorzystuje zasoby własne (świadczenia pieniężne, pomoc w uzyskaniu lokalu socjalnego, orzeczenia

o niepełnosprawności). Zdaniem kontrolujących korzystanie przez Ośrodek z możliwości jakie daje ustawodawca w szerszym zakresie, przyczyniłoby się do większej aktywizacji osób bezdomnych.

[akta kontroli str. 146-217, 226-227, 807-809, 860-879]

Zadanie realizowane z uchybieniami w zakresie zagwarantowania schronienia we wszystkich, określonych w ustawie o pomocy społecznej formach. Brak prowadzonej pracy socjalnej z osobami bezdomnymi w oparciu o kontrakt socjalny. Osoby bezdomne przebywają w miejscach, które mogą zagrażać ich bezpieczeństwu.

Ad. 2. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 3, 5, 6 ustawy o pomocy społecznej oraz przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2123) gmina powinna zapewnić wsparcie i rozwój różnych form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Stosownie do zapisów ustawy o pomocy społecznej gmina powinna organizować i świadczyć specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, prowadzić i rozwijać infrastrukturę ośrodków wsparcia dla tej grupy. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, zadaniem jednostki jest rozpoznanie potrzeb klienta i opracowanie indywidualnego planu pomocy (planu pracy socjalnej). Wsparcie udzielane klientowi jest uzależnione od stopnia jego potrzeb, uprawnień, zasobów i możliwości.

Do oceny tego zagadnienia kontrolujący przyjęli analizę:

- losowo wybranych akt 5 klientów z zaburzeniami psychicznymi pobierających zasiłek stały;
- sprawozdania resortowego MRiPS-03 stan na 30.06.2023 r.;
- sprawozdania resortowego MRiPS-06 stan na 31.12.2022 r.;
- danych Głównego Urzędu Statystycznego i Narodowego Funduszu Zdrowia za 2022 r.;
- dokumentów udostępnionych w toku kontroli.

Na koniec 2022 r. 831 osób – mieszkańców Gminy - było leczonych z powodu zaburzeń psychicznych (dane Lubuskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia. Stanowi to ok. 11,7% w stosunku do liczby mieszkańców gminy (7.107 osób – dane Głównego Urzędu Statystycznego na 30.06.2022 r.)

W okresie objętym kontrolą, 47 osób posiadających symbol orzeczenia o niepełnosprawności 01-U/02-P, korzystało z różnych form wsparcia z Ośrodka Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą.

Na terenie miasta Kostrzyna nad Odrą funkcjonuje ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi – Środowiskowy Dom Samopomocy.

Placówka zabezpiecza potrzeby mieszkańców gminy Kostrzyn nad Odrą w zakresie opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi. Oferuje łącznie 40 miejsc, we wszystkich określonych przepisami profilach. Zgodnie ze sprawozdaniem resortowym MRiPS-06 za 2022 r. – w roku 2022 z oferty placówki korzystało 46 osób.

Gmina Kostrzyn nad Odrą realizuje zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej – organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

W okresie poddanym kontroli tj. w 2022/2023 – do Ośrodka – wpłynęły 4 wnioski

o przyznanie specjalistycznych usług opiekuńczych (3 wnioski w 2022 r., 1 wniosek w 2023 r.). Wszystkie wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie. Usługi specjalistyczne były realizowane w formie: terapii ruchowej metodą Bobath, terapii integracji sensorycznej, terapii neurologopedycznej i komunikacji alternatywnej.

[akta kontroli str. 20-25, 35-145, 218-225, 914-916, 945-948]

Osoby z zaburzeniami psychicznymi w stopniu umiarkowanym i znacznym są objęte pomocą w formie zasiłku stałego. Brak podejmowanych działań dostosowanych do sytuacji i potrzeb klienta w ramach pracy socjalnej.

Kontrolujący ustalili, że na dzień kontroli – spośród 91 klientów pobierających świadczenie pieniężne w formie zasiłku stałego – 28 (tj. 31%) posiadało orzeczenia Powiatowych Zespołów do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z kodami chorobowymi 01-U lub 02-P. 19 osób, posiadało orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym, a 9 w stopniu znacznym.

20 osób prowadziło samodzielne gospodarstwo domowe, natomiast 8 osób zamieszkiwało wspólnie z rodziną.

27 świadczeniobiorców to osoby w wieku produkcyjnym. Najmłodsza osoba – na dzień kontroli – miała 19 lat, a najstarsza 69 lat.

Zespół kontrolny przeanalizował dokumentację 5 (tj. 18%) świadczeniobiorców, korzystających z zasiłków stałych przyznanych na podstawie wydanych orzeczeń o niepełnosprawności, z tytułu zaburzeń psychicznych (Tabela nr 4).

Z analizy dokumentów wynika, że w badanym okresie w/w osoby uzyskiwały pomoc w formie: zasiłków stałych, zasiłków celowych na zakup żywności i leków, zasiłków pielęgnacyjnych oraz pomoc w formie posiłków. 1 osoba uczęszczała na zajęcia do Środowiskowego Domu Samopomocy w Kostrzynie nad Odrą. W przypadku 1 osoby, Ośrodek wystąpił do Sądu Opiekuńczego właściwego wg miejsca zamieszkania tej osoby z wnioskiem o przyjęcie do domu pomocy społecznej bez jej zgody.

Prowadzona jest praca socjalna m.in. w zakresie: poradnictwa prawnego i socjalnego, rozmów wspierających, wsparcia psychologicznego, utrzymywania kontaktu z rodziną.

Z kontrolowanej dokumentacji wynika, że w przypadku 4 osób wskazano konieczności stałej lub długotrwałej opieki w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz korzystania ze wsparcia z systemu środowiskowego w samodzielnej egzystencji, tj. korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych oraz rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki. Klienci mają zapewnione wsparcie ze strony wspólnie zamieszkującej rodziny. Tylko 1 osoba jest uczestnikiem zajęć w ŚDS. W pozostałych przypadkach – w wywiadach środowiskowych brak jest adnotacji o podejmowanych działaniach pracownika socjalnego w celu zapewnienia dodatkowych form wsparcia (np. uczestnictwo w zajęciach ŚDS, specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi, Program Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej). Jedna osoba ma wskazania do zatrudnienia w warunkach pracy chronionej. W dokumentacji klienta brak jednak informacji o motywowaniu klienta do próby podjęcia pracy (aktywizacji zawodowej).

Nie wszystkie rodzinne wywiady środowiskowe zawierały adnotacje dotyczące działań, czynności podejmowanych w ramach pracy socjalnej.

Z pisemnego oświadczenia Dyrektora Ośrodka wynika, że wszyscy klienci posiadający symbol orzeczenia niepełnosprawności 01-U/02-P są informowani o możliwości wsparcia z Poradni Zdrowia Psychicznego dla dorosłych lub dzieci i młodzieży. Klienci są również informowani o możliwości skorzystania z Całodobowego Telefonu Zaufania dla dzieci i młodzieży prowadzonego przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę.

[akta kontroli str. 810-813]

Zadanie realizowane z uchybieniami w zakresie braku odnotowywania – w wywiadach środowiskowych – działań i czynności podejmowanych w ramach pracy socjalnej (np. możliwości uczestnictwa w zajęciach ŚDS, propozycji korzystania z SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi, aktywizacji zawodowej).

Ad. 3. Instytucjonalne formy pomocy świadczone osobom zależnym.

Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca, w tym domu, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 16, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Ustawodawca uwarunkował, tym samym, skierowanie osoby do domu pomocy społecznej od rozpoznania jej możliwości funkcjonowania we własnym środowisku, z wykorzystaniem innych form wsparcia. Postępowanie w sprawie skierowania do domu pomocy społecznej należy prowadzić bez zbędnej zwłoki, dla zapewnienia osobom wsparcia właściwego do ich potrzeb i bezpieczeństwa. Zagadnienie badano również pod kątem zabezpieczenia potrzeb osób kierowanych do dps przed umieszczeniem w placówce.

Do oceny tego zagadnienia przyjęto:

- sprawozdanie resortowe MRiPS-03, MRiPS-06 stan na 31.12.2022 r.;
- wykaz osób przebywających w domach pomocy społecznej w latach 2022/2023 oraz na dzień kontroli;
- informacje Dyrektora Ośrodka;
- dokumentację osób przebywających w dps - analizie poddano dokumentację 5 osób (tj. 9,6%), które w badanym okresie przebywały w domu pomocy społecznej

Gmina realizuje zadanie obowiązkowe w zakresie kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy, w tym domu. Ośrodek – stosownie do sytuacji – zapewnia wsparcie osobom przed umieszczeniem w domach pomocy społecznej.

Kontrolujący ustalili, że gmina ponosi odpłatność za pobyt swoich mieszkańców w domach pomocy społecznej. W 2022 r. na ten cel wydatkowano kwotę 2.299.059,95 zł, natomiast na 2023 r. zaplanowano 2.660.227,85 zł.

Zgodnie ze sprawozdaniem resortowym MRiPS-03 – stan na 31.12.2022 r. – w domach pomocy społecznej przebywało 57 mieszkańców, za pobyt których odpłatność ponosiła Gmina.

Na dzień kontroli w domach pomocy społecznej przebywało 52 mieszkańców.

Z udostępnionego kontrolującym wykazu mieszkańców gminy umieszczonych w domu pomocy społecznej wynika, że osoby umieszczone w placówce wymagały całodobowego wsparcia, którego nie można było im zapewnić w miejscu zamieszkania.

W 2022 r. – do Ośrodka – wpłynęło 6 wniosków o skierowanie w domu pomocy społecznej, a w 2023 r. – do dnia kontroli -16. Wszystkie wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie (ustnie oświadczenie Dyrektora). Kontrolujący nie stwierdzili sytuacji, w której Ośrodek odmówił skierowania do DPS-u.

Z przedłożonego wykazu, kontroli poddano akta 5 osób (wybranych losowo) w wieku 62 – 91 lat (Tabela 3). Wszystkie osoby wymagały całodobowego wsparcia. Przed umieszczeniem w placówce – klienci mieli zapewnioną pomoc w formie usług opiekuńczych, oraz najbliższej rodziny. Otrzymywali również pomoc w formie zasiłków celowych na zakup posiłków, bądź odpłatnych posiłków dowożonych do domu, zasiłków okresowych.

Ośrodek zawierał umowy z osobami obowiązanyymi do ponoszenia kosztów odpłatności za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej (tj. małżonkiem, zstępnymi przed wstępnymi mieszkańca domu). Na podstawie art. 103 ustawy o pomocy społecznej - w 2022 r. zawarł 33 umowy z osobami zobowiązanyymi, a w 2023 r. - 37.

[akta kontroli str.398-497, 852-859, 1007-1009]

Zadanie realizowane bez uchybień.

Zachowane były terminy określone przepisami dotyczące sporządzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania, przeprowadzenia aktualizacji wywiadów oraz wydania decyzji administracyjnej.

Poddana kontroli dokumentacja - osób korzystających z usług opiekuńczych, zasiłków stałych, osób bezdomnych, osób z zaburzeniami psychicznymi - była kompletna. Wywiady środowiskowe sporządzano w terminie 14 dni roboczych od dnia powzięcia wiadomości o konieczności ich przeprowadzenia. Aktualizacje wywiadu były sporządzane zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej (każdorazowo w przypadku ubiegania się o kolejne świadczenia; nie rzadziej niż co 6 miesięcy w przypadku osób korzystających ze stałych form pomocy; nie rzadziej niż co 12 miesięcy w przypadku osób przebywających w domach pomocy społecznej oraz w ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi). Decyzje administracyjne były wydawane w terminie nieprzekraczającym 30 dni od dnia wszczęcia postępowania. Były podpisywane przez Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej, zawierały pouczenie o prawach i obowiązkach osoby korzystającej z określonej formy pomocy oraz zawierały tryb odwoławczy. Wydanym decyzjom nie nadano rygoru natychmiastowej wykonalności.

Pomoc została przyznana zgodnie z wnioskami i rozpoznanyimi potrzebami klientów. Decyzje wysyłane były za zwrotnym potwierdzeniem odbioru lub odbierane w siedzibie Ośrodka. Ośrodek wydawał decyzje zmieniające wysokość odpłatności, w związku ze zmianą sytuacji finansowej osoby przebywającej w domu pomocy społecznej i zmianą średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca na podstawie przeprowadzanych aktualizacji wywiadów środowiskowych.

Wychodząc naprzeciw potrzebom i oczekiwaniom osób starszych, niepełnosprawnych mieszkańców zarówno Ośrodek jak i Gmina oferują inne/dodatkowe formy wsparcia:

- „Bezpieczny Senior - Kostrzyńska „Koperta Życia”. Akcja organizowana przez miasto Kostrzyn i kierowana do osób w wieku 65+, również do osób samotnych i przewlekle chorych, które chcą bezpieczniej poczuć się w miejscu zamieszkania. Rozdano 300 bezpłatnych pakietów Kopert Życia. Osobom, które nie mogły odebrać pakietu osobiście, zostały one dostarczone pod wskazany adres. 50 pakietów Kopert Życia dostarczono do Szpitala w Kostrzynie. Projekt sfinansowany został z budżetu gminy.

- **Dzienny Dom Pobytu** - działa w strukturach Ośrodka. Oferta placówki skierowana jest do osób po 60 roku życia, samodzielnych, wymagających niewielkiego wsparcia w funkcjonowaniu. Do placówki uczęszcza 15 osób.
- **Dowożenie obiadów do miejsca zamieszkania seniora.** Ośrodek w ramach usługi cateringowej zapewnia ciepły dwudaniowy obiad dla osób starszych. Oferta w szczególności skierowana jest do osób starszych, które ze względu na ograniczoną samodzielność mają trudność w przygotowaniu posiłku.
- **Korpus Wsparcia Seniorów.** Ośrodek przystąpił do programu w 2022 i 2023 roku. Zakupił 20 opasek bezpieczeństwa - wraz z systemem obsługi - w ramach modułu poprawy bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania.
- **Opieka wytchnienia.** Ośrodek przystąpił do realizacji programu w 2022 i 2023 roku. Zarówno w 2022 i 2023 roku z pomocy w tej formie skorzystała 1 osoba.
- **„Opieka 75+”.** Miasto przystąpiło do realizacji programu w 2022 i 2023 r. Uzyskało 60% dofinansowania z budżetu państwa. W 2023 r., na koniec listopada Ośrodek zrealizował 498,5 godzin usług dla 47 osób.

Ad. 4. Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej.

Opracowanie gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej (do 22 czerwca 2023 r. – gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie) wynika z art. 6 ust. 2 pkt. 1 cyt. ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Gmina Kostrzyn nad Odrą posiada opracowany Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie i realizuje jego założenia.

W toku czynności kontrolnych ustalono, że Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest przyjmowany uchwałą Rady Miasta Kostrzyna, na rok. Program obowiązujący w 2022 r. został przyjęty uchwałą Nr XXXIII/212/22 z dnia 24 lutego 2022 r. Na rok 2023 r. – uchwałą Nr XLI/259/22 z dnia 17 listopada 2022 r. W dokumencie znajdują się bardzo ogólne informacje wprowadzające do problemu przemocy. **Brak jest teoretycznych informacji o zjawisku przemocy domowej, diagnozy problemu na terenie Gminy oraz części obowiązujących przepisów prawnych. Zadania ustalone w ramach Gminnego Programu odwołują się do zapisów Narodowego Programu Zdrowia. Wskazane w Gminnym Programie zadania – w bardzo ogólnych zapisach – dotyczą zadań wynikających z Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Punktem wyjścia do działań planowanych w kolejnych latach powinno być wnikliwe zbadanie skali zjawiska na terenie Gminy i wskazanie zadań wynikających wprost z Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy przyjmowanego uchwałą Rady Ministrów na rok.**

Wskazano cel główny Programu, którym jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Kostrzynie nad Odrą. Określono także 4 cele szczegółowe:

- Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy.
- Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą.

- Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc.
- Zwiększenie poziomu kompetencji instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Wskazano zadania i przyporządkowane im działania realizowane w 2023 r. (podobne jak w roku 2022 r.). Ustalono realizatorów Programu.

W ramach **zadania nr 1** zaplanowano prowadzenie działalności edukacyjnej i informacyjnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zgodnie ze wskazanymi działaniami cel powinien być realizowany głównie poprzez różne formy oddziaływania profilaktycznego, adresowanego do dzieci i młodzieży.

W 2023 r. zadanie realizowane było m.in w następujący sposób:

- w 3 szkołach podstawowych na terenie Kostrzyna nad Odrą funkcjonowały świetlice opiekuńczo-wychowawcze, które wspierały dzieci i młodzież oraz jedna świetlica socjoterapeutyczna prowadzona przez Caritas, do której Ośrodek skierował 18 dzieci;
- w 4 szkołach podstawowych na terenie Kostrzyna nad Odrą – w systemie całorocznym – prowadzone są zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży;
- 15 listopada 2023 r. w Bibliotece Miejskiej w Kostrzynie zorganizowano prelekcję na temat cyberzagrożeń, cyberprzemocy, w której udział wzięło ponad 100 uczniów szkół podstawowych;
- w 4 miejskich przedszkolach wyświetlono poruszające bajki o emocjach, a w 4 szkołach – Fundacja Centrum Działań Profilaktycznych z Wieliczki – przeprowadziła warsztaty o przemocy rówieśniczej.

W ramach zadania **nr 2** zaplanowano zwiększenie dostępności i podniesienie jakości specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie. Zgodnie ze wskazanymi działaniami cel powinien być realizowany głównie poprzez: wspieranie działalności Ośrodków Leczenia Uzależnień, udzielanie wsparcia i pomocy doraźnej osobom doznającym przemocy domowej oraz prowadzenie zajęć terapeutycznych oraz udzielanie poradnictwa specjalistycznego dla osób stosujących przemoc.

W 2023 r. zadanie realizowane było przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej i członków Zespołu Interdyscyplinarnego, którzy informowali osoby doznające przemocy oraz osoby stosujące przemoc o możliwości skorzystania z poradnictwa specjalistycznego oraz uzyskania wsparcia i pomocy adekwatnej do zgłaszanych potrzeb.

Ponadto w ramach wspierania instytucji zajmujących się problemem przemocy domowej – w ramach Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dofinansowano działalność Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego. Z pomocy specjalistów (psychiatry i psychologa) mogą korzystać także osoby dotknięte przemocą domową.

[akta kontroli str.505-574]

W Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Kostrzyn n/O brak jest teoretycznych informacji o zjawisku przemocy domowej, diagnozy problemu na terenie Gminy oraz części obowiązujących przepisów prawnych. Zadania ustalone w ramach Programu odwołują się do zapisów Narodowego Programu Zdrowia. Z analizy dokumentu wynika, że wskazane w Gminnym Programie zadania – w bardzo ogólnych zapisach – dotyczą zadań wynikających z Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Do dnia kontroli realizowano cele założone w Gminnym Programie.

Ad. 5. Infrastruktura pomocy kierowanej do osób dotkniętych przemocą domową.

Zgodnie z art. 6 ust. 2, pkt. 2 i 3 cyt. wyżej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych gminy należy w szczególności prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, jak również zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w odpowiednich jednostkach wsparcia.

Ośrodek Pomocy Społecznej zapewnia pomoc osobom dotkniętym przemocą w ramach posiadanej infrastruktury oraz współpracuje z innymi instytucjami w tej kwestii. Zapewniono mieszkańcom Gminy Kostrzyn nad Odrą dostęp do poradnictwa specjalistycznego.

Mieszkańcy Gminy mają możliwość skorzystania z bezpłatnego specjalistycznego poradnictwa w zakresie: prawnym, problemu uzależnień i współuzależnienia oraz skorzystania z pomocy psychologicznej.

W Kostrzynie nad Odrą funkcjonuje Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. Uzależnień i Przemocy w Rodzinie. Porady udzielane są osobom uzależnionym oraz ich rodzinom – w formie konsultacji, porad, psychoterapii indywidualnej i grupowej – prowadzonych przez lekarza psychiatrę i specjalistę terapii uzależnień. Punkt działa przy Poradni Leczenia Uzależnień „Nowy Dworek” w Kostrzynie nad Odrą, ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 23. Przyjęcia odbywają zgodnie z harmonogramem dostępnym m.in. na stronie internetowej http://www.kostrzyn.pl/aktualnosc-681punkt_informacyjno_konsultacyjny_ds.html.

Poradnictwo prawne zapewnia Powiat Gorzowski w Punktach Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Poradnictwa Obywatelskiego. Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Poradnictwa Obywatelskiego zlokalizowany jest w Kostrzyńskim Centrum Kultury Kręgielnia przy ul. Fabryczna 5 pok. 23. Przyjęcia odbywają się w poniedziałki, w godzinach 9.00-13.00. Szczegółowe informacje znajdują się w BIP Powiatu Gorzowskiego https://bip.powiatgorzowski.pl/196/Nieodplatna_Pomoc_Prawna/

W Ośrodku prowadzone jest poradnictwo socjalne. Porady udzielane są w ramach pracy socjalnej prowadzonej przez pracowników socjalnych Ośrodka.

W ramach zasobów Gminy nie uruchomiono placówki całodobowej dla ofiar przemocy. W razie potrzeby klienci mogą być kierowani do odpowiednich placówek (m.in.: SOW Gorzów Wielkopolski, DSM w Żarach). W 2022 r. Ośrodek Pomocy Społecznej skierował 1 klientkę do ośrodka wsparcia. Klientka nie skorzystała z oferowanej pomocy ponieważ otrzymała wystarczające wsparcie od rodziny.

Na terenie Kostrzyna n/O funkcjonuje świetlica socjoterapeutyczna, prowadzona przez Parafialny Zespół Caritas przy Parafii pw. NMP Matki Kościoła. W 2023 r. – wg danych Ośrodka – w zajęciach uczestniczyło 18 dzieci.

Informacje o możliwościach uzyskania wsparcia – przez osoby dotknięte lub zainteresowane problemem przemocy – są dostępne w siedzibie Ośrodka. W toku kontroli Dyrektor Ośrodka zakupiła dodatkowe plakaty i ulotki dot. problemu przemocy oraz utworzyła na stronie internetowej OPS zakładkę pn. Stop przemocy http://www.ops-kostrzyn.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=127:informacje&catid=19&Itemid=109.

[akta kontroli str.498-504]

Osoby chcące uzyskać pomoc (stacjonarną lub ambulatoryjną), bądź poszukujące informacji o zjawisku przemocy w rodzinie mają możliwość uzyskania takiego wsparcia na terenie gminy. Dodatkowo dzięki materiałom informacyjnym dostępnym w siedzibie Ośrodka oraz zamieszczonym na stronie internetowej Ośrodka Pomocy Społecznej, klienci mają możliwość poszerzenia wiedzy o zjawisku przemocy domowej i sposobach radzenia sobie z zachowaniami przemocowymi. Zapewniono mieszkańcom Gminy Kostrzyn nad Odrą dostęp do poradnictwa specjalistycznego.

Ad. 6. Zespół interdyscyplinarny (dalej ZI).

Zgodnie z art. 6. ust. 2 pkt. 4 cyt. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie zespołów interdyscyplinarnych. W myśl art. 9a - 9c cyt. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, zespół interdyscyplinarny powołuje burmistrz, działa on na podstawie porozumień zawartych między burmistrzem, a uprawnionymi podmiotami. Posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego odbywają się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na dwa miesiące (do 22 czerwca 2023 r. nie rzadziej niż raz na trzy miesiące).

W związku ze zmianą ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej nastąpiła konieczność powołania nowych zespołów interdyscyplinarnych. Nowy zespół interdyscyplinarny powinien zostać utworzony do 22 czerwca 2023 r. – art. 16 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 535).

6.1 Informacja o funkcjonowaniu ZI w Kostrzynie nad Odrą do 22 czerwca 2023 r.

W Kostrzynie nad Odrą – do 22 czerwca 2023 r. – funkcjonował Zespół Interdyscyplinarny w pełnym składzie. Burmistrz zawarł porozumienia ze wszystkimi uprawnionymi podmiotami, których reprezentanci zostali powołani w skład ZI. Wszyscy członkowie Zespołu złożyli oświadczenia zobowiązujące do zachowania poufności uzyskanych informacji i danych.

Działalność ZI została prawnie uregulowana. Rada Miasta Kostrzyn nad Odrą – 10 lutego 2011 r. – przyjęła Uchwałę Nr IV/31/11 w sprawie trybu i sposobu powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania. Zarządzeniem Nr 35/2011 z 21 marca 2011 r. Burmistrz Kostrzyna nad Odrą powołał Zespół Interdyscyplinarny. Skład ZI był dwukrotnie zmieniany. Burmistrz wydawał stosowne zarządzenia. Zespół liczył 16 osób. W jego skład powołane zostały osoby reprezentujące wszystkie podmioty wskazane w art.9a ust 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

Burmistrz zawarł porozumienia o współpracy ze wszystkimi podmiotami, których reprezentanci zostali powołani do składu Zespołu.

Wszyscy członkowie ZI złożyli oświadczenia zobowiązujące do zachowania poufności uzyskanych informacji i danych, zgodnie z wymogami art. 9c ust. 3 cyt. wyżej o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

W 2022 r. nie odbyła się – wymagana przepisami ilość spotkań ZI. Zgodnie ze stanem prawnym na 2022 r. – posiedzenia powinny być zwoływane nie rzadziej, niż raz na trzy miesiące. Sprawozdanie z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2022 r. zostało złożone nierzetelnie.

Ze sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2022 r. wynika, że odbyły się 2 posiedzenia Zespołu. Na podstawie

przedłożonych protokołów oraz pisemnych wyjaśnień Dyrektora Ośrodka stwierdzono, że odbyło się 1 posiedzenie Zespołu Interdyscyplinarnego (08.11.2022 r.). Sprawozdanie za rok 2022 r. zostało złożone nierzetelnie. W posiedzeniu w 2022 roku uczestniczyło 81% członków.

6.2 Informacja o funkcjonowaniu Zespołu Interdyscyplinarnego w Kostrzynie nad Odrą po wejściu w życie nowych przepisów.

Rada Miasta Kostrzyn nad Odrą przyjęła 6 września 2023 r. uchwałę nr XLVII/308/2023 w sprawie trybu i sposobu powoływania oraz odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego. Zarządzeniem Nr 219/2023 z 6 października 2023 r. Burmistrz Kostrzyna nad Odrą powołał Zespół Interdyscyplinarny. W toku kontroli Burmistrz wydał Zarządzenie zmieniające Nr 286/2023 z 20 grudnia 2023 r. ZI tworzą przedstawiciele wszystkich podmiotów wskazanych w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Burmistrz zawarł porozumienia o współpracy ze wszystkimi podmiotami, których reprezentanci zostali powołani do składu Zespołu. Wszyscy członkowie Zespołu złożyli oświadczenia zobowiązujące do zachowania poufności uzyskanych informacji i danych, zgodnie z wymogami art. 9c ust. 3 ustawy cyt. wyżej o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Na podstawie analizy przedłożonych protokołów stwierdzono, że po powołaniu nowego Zespołu odbyły się 2 posiedzenia (06.10.2023 r. i 06.12.2023 r.). Celem dokonania oceny działań ZI analizie poddano protokoły z jego posiedzeń. Z protokołów wynika, że podczas posiedzeń Zespół skupiał się przede wszystkim na realizacji procedury „Niebieskie Karty”, wymianie informacji nt. rodzin pozostających w obszarze oddziaływania członków zespołu.

Na podstawie listy obecności ustalono, że w 2 posiedzeniach – nowego ZI – uczestniczyli wszyscy członkowie. Na pierwszym posiedzeniu ZI wyłoniono przewodniczącego Zespołu oraz przyjęto Regulamin ZI.

Po zmianie przepisów – w Kostrzynie nad Odrą – utworzono Zespół Interdyscyplinarny w pełnym składzie. Burmistrz zawarł porozumienia ze wszystkimi uprawnionymi podmiotami, których reprezentanci zostali powołani w skład ZI. Wszyscy członkowie ZI złożyli oświadczenia zobowiązujące do zachowania poufności uzyskanych informacji i danych. Posiedzenia Zespołu odbywają się z częstotliwością określoną w przepisach.

[akta kontroli str.498-504, 545-806]

Ad. 7. Realizacja procedury „Niebieskie Karty”.

Zgodnie z art. 9d ust. 1-4 cyt. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej – podejmowanie interwencji w środowisku odbywa się na podstawie procedury „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby doznającej przemocy domowej ani osoby stosującej przemoc domową. Procedura ta obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli podmiotów uprawnionych, w związku z uzasadnionym podejrzeniem stosowania przemocy domowej... W myśl art. 9b ust. 8 do zadań grup należy m.in.: dokonanie oceny sytuacji domowej, realizacja procedury „Niebieskie Karty”, realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową.

Zgodnie z – obowiązującym do 27 września 2023 r. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r, w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. Nr 209, poz. 1245) – przekazywanie formularza „Niebieska Karta –

A" do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od wszczęcia procedury.

Po zmianie przepisów – zgodnie z § 7.1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 06 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 r., poz. 1870) – przekazanie wypełnionego formularza procedury do zespołu interdyscyplinarnego następuje niezwłocznie, nie później niż w terminie 5 dni roboczych. §8 ust.1 cyt. wyżej Rozporządzenia stanowi, że formularz „Niebieska Karta – A” jest przekazany grupie diagnostyczno-pomocowej niezwłocznie, nie później niż w terminie 3 dni roboczych od dnia jego otrzymania.

Zgodnie z § 18 ust. 2 cyt. wyżej cytowanego rozporządzenia w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, zakończenie procedury wymaga udokumentowania w formie protokołu podpisanego przez przewodniczącego Zespołu, który powinien zawierać: dane dotyczące osób, wobec których realizowana była procedura, datę rozpoczęcia i zakończenia procedury i opis podjętych działań.

Mieszkańcy Gminy, których dotyczy problem przemocy domowej mają zapewnioną pomoc w ramach procedury „Niebieska Karta”. Analiza prowadzonych procedur wykazała nieprawidłowości, które wymagają zmiany organizacji sposobu ich prowadzenia oraz podejmowania efektywnych działań przez członków grupy i Zespołu Interdyscyplinarnego.

Z wykazu „Niebieskich Kart” wynika, że w 2022 r. założono 12 „Niebieskich Kart - A”; w 2023 r. – do dnia kontroli – założono 21 „Niebieskich Kart – A”.

Dokumenty dot. „Niebieskich Kart” przechowywane są u Przewodniczącej Zespołu Interdyscyplinarnego.

Analizie poddano akta osobowe 6 rodzin – tj. poz. nr: 1, 7, 9, 16, 17, 19, w których prowadzona była procedura „NK”. Przy wyborze wzięto pod uwagę: skład rodziny oraz czas trwania procedury. W teczkach klientów znajdowały się m.in.: wypełnione formularze „NK-A, C, D”, protokoły posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego - grupy roboczej, listy obecności, notatki służbowe z przeprowadzonego monitoringu.

Po analizie dokumentacji prowadzonej przez Ośrodek w ramach procedury „NK” zespół kontrolny sformułował wnioski w następujących obszarach:

a) zachowania terminów określonych w rozporządzeniu:

- w każdym badanym przypadku zostały zachowane terminy wszczętych procedur określone w §7 ust.1 oraz § 8 ust.1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty”. Na każdym analizowanym formularzu „Niebieskiej Karty – A” była data i potwierdzenie Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego o wpływie dokumentu;
- Przewodniczący powołuje członków Grupy Roboczej oraz informuje jej członków o procedurze „NK”, nie później niż w ciągu 3 dni od daty jej otrzymania.

b) ustalenie składu grupy roboczej:

- w analizowanych przypadkach – w każdej grupie jest po 3 pracowników Ośrodka oraz policjant, a brak jest np.: przedstawicieli Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (w rodzinie, gdzie występuje problem uzależnienia) oraz przedstawiciela oświaty (w rodzinie, gdzie są dzieci). Odpowiedni skład grupy wpływa na zapewnienie komfortu uczestnikowi procedury. Interdyscyplinarność powinna dotyczyć udziału różnych specjalistów, planujących pomoc w wielu

zakresach, a nie udziału np. 3 przedstawicieli jednej instytucji. Brak jest

udokumentowanej informacji o poinformowaniu GKRPA o problemie dot. uzależnienia;

- protokół posiedzenia ZI-GR zawiera informacje o składzie Grupy, jakiej sprawy dotyczy, osoby uczestniczące w spotkaniu, zaplanowane działania dla członków GR oraz członków rodziny;
- spotkania Grup odbywały się w wyznaczonym do tego pomieszczeniu.

c) zapewnienie uczestnictwa w procedurze osobom doznającym przemocy i stosującymi przemoc:

- w każdym przypadku, kiedy została wszczęta procedura, posiedzenie Grupy odbywa się w ciągu kilku dni od daty otrzymania formularza;
- w 2 przypadkach procedura nie powinna być prowadzona, ponieważ sprawcą była osoba małoletnia. Rodzina, w której wystąpiły problemy np. wychowawcze powinna być objęta wsparciem Ośrodka, poza procedurą „NK”;
- w przypadku procedury „NK”, gdzie domniemaną ofiarą było dziecko, a sprawcą jeden z rodziców – w spotkaniu GR udział wzięła osoba małoletnia. Dziecko nie bierze udziału - osobiście – w toczącej się procedurze. Działania podejmowane są z przedstawicielem dziecka – np. drugim rodzicem, nie stosującym przemocy;
- zaproszenia/wezwania na GR były wysyłane zbyt późno, np. tego samego dnia co spotkanie, 4 dni przed spotkaniem. Wystanie odpowiednio wcześniej informacji o terminie spotkania może zwiększyć udział stron, których dotyczy problem.

d) diagnozowania sytuacji domowej oraz planu pomocy:

- plan pomocy rodzinie oraz formularze „NK-C i D” były wypełniane na posiedzeniu GR – bez udziału uczestników procedury. Diagnoza sytuacji rodziny oraz plan pomocy powinien być opracowany przy udziale członków rodziny, tak aby osoby wyraziły chęć do podjęcia działań i były gotowe je podejmować. W dokumentach brak jest weryfikacji planów pomocy, nawet w przypadku gdy procedury trwały np. kilkanaście miesięcy;
- w formularzu „NK-C” określono działania przedstawicieli instytucji np. policji i oświaty – bez ich uczestnictwa w GR;
- brak działań skierowanych do wszystkich członków rodziny np. małoletniego, który jest świadkiem przemocy;
- nie zawsze były podejmowane działania skierowane do osób stosujących przemoc;
- w rodzinie, w której był kurator sądowy grupa robocza współpracowała w kwestii diagnozowania sytuacji rodziny;
- dokumentacja zawiera notatki służbowe policjanta i pracownika socjalnego. Na notatkach policjanta z monitoringu brak jest daty wpływu do ZI, nie ma możliwości ustalenia kiedy członkowie grupy roboczej zapoznali się aktualną sytuacją rodziny. Dodatkowo informacje zawarte w notatkach służbowych nie mają przełożenia na działalność grupy i weryfikację planu pomocy. Działania podejmowane przez poszczególnych członków grupy nie wpływają na efektywność działań grupy;
- uczestnikom procedury jest proponowana pomoc psychologiczna;
- w dokumentach brak jest informacji o kierowaniu do wzięcia udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową;
- nie w każdym przypadku członkowie GR współpracują z przedstawicielami różnych instytucji m.in.: z oświatą;

*

e) zachowania poufności danych

Procedury „Niebieskiej Karty” są prowadzone z zachowaniem poufności poprzez złożenie odpowiednich oświadczeń.

f) zamykanie procedury „Niebieska Karta”

- na 6 skontrolowanych procedur 5 jest zakończonych, 1 procedura jest w toku.
- dokumentem kończącym procedurę jest protokół posiedzenia grupy roboczej – podpisany przez Przewodniczącą Zespołu;
- w protokole należy doprecyzować podstawę prawną zakończenia procedury.

Uczestnicy procedury „Niebieskiej Karty” mają zapewnioną pomoc poprzez: wsparcie specjalistów grup roboczych oraz członków Zespołu Interdyscyplinarnego.

Analiza prowadzonych procedur wykazała nieprawidłowości w zakresie: składu grupy roboczej, pracy z osobami doznającymi przemocy i stosującymi przemoc oraz zamykania procedury.

[akta kontroli str. 1010-1570]

Ad. 4 Warunki do realizacji zadania

Realizacja ustawowych zadań możliwa jest wyłącznie wtedy, gdy spełnione są wszystkie warunki. Ustawodawca zapewnił obowiązek zatrudnienia minimalnej liczby wykwalifikowanych pracowników socjalnych (art. 110 uops), jako gwarancję odpowiedniej jakości usług do pracy socjalnej z osobą/rodziną. Warunkiem realizacji zadań jest również możliwość zaproponowania klientowi odpowiedniej do jego potrzeb oferty (poza wsparciem finansowym), czy możliwość przeprowadzenia z nim osobistej rozmowy, gwarantującej intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa. Sprawną realizację zadań umożliwi również współpraca z innymi lokalnie działającymi podmiotami, tj. instytucjami i organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz określonych grup klientów.

Do oceny tego zagadnienia kontrolujący przyjęli analizę:

- dokumentacji, która reguluje funkcjonowanie i organizację Ośrodka Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą (statut, regulamin organizacyjny, upoważnienia Dyrektora Ośrodka);
- akt osobowych Dyrektora i pracowników socjalnych;
- danych GUS w zakresie liczby mieszkańców gminy - stan na 31.12.2022 r.;
- sprawozdania MRPiPS-03 stan na 30.06.2022 r., oraz MRPiPS-06 stan na 31.12.2022 r.;

- oraz przeprowadzili oględziny obiektu oraz pomieszczeń OPS - korzystając z prawa nadanego art. 126 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej.

Działalność Ośrodka regulują stosowne uchwały Rady Miasta oraz zarządzenia wewnętrzne Dyrektora jednostki.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą działa na podstawie Uchwały Nr LII/344/23 Rady Miasta Kostrzyn nad Odrą z dnia 30 listopada 2023 r. oraz Regulaminu organizacyjnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą wprowadzonego Zarządzeniem Dyrektora jednostki Nr 15/2023 z dnia 08 listopada 2023 r.

Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą posiada upoważnienie do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy (Zarządzenie Nr 197/2021 Burmistrza Miasta Kostrzyn nad Odrą z dnia 15 listopada 2021 r.).

Warunki lokalowe Ośrodka nie stwarzają możliwości pełnej realizacji zadań oraz profesjonalnej obsługi klienta ze względu na bariery architektoniczne.

Ośrodek zlokalizowany jest na dwóch kondygnacjach (parter i 1 piętro) budynku przy ul. Niepodległości 17 w Kostrzynie nad Odrą. Budynek posiada bariery architektoniczne. Ze względu na datę budowy oraz konstrukcję nie można - w ocenie Konserwatora Zabytków - ingerować w jego strukturę. Na terenie Ośrodka (w odrębnym budynku) funkcjonuje również Kontener sanitarny (toaleta oraz prysznic) dla osób bezdomnych.

Na parterze budynku mieści się **Dom Dziennego Pobytu**. W pomieszczeniach Domu osoby bezdomne mają możliwość spożywania posiłków. W jednym z pomieszczeń przyjmowani są klienci Ośrodka, którzy ze względu na ograniczoną sprawność ruchową nie mogą wejść po schodach na 1 piętro placówki.

Do dyspozycji Ośrodka na 1 piętrze znajdują się 4 pokoje dla pracowników socjalnych (w jednym pokoju po 2/3 pracowników). Na piętrze znajduje się również sekretariat, pokój przyjęć klientów indywidualnych, pokój Dyrektora, pokój socjalny, pokój działu księgowości oraz inspektora ds. kadr i płac, a także pokój dla osób zatrudnionych na stanowisku opiekuna, kierowcy i referenta. Ośrodek dysponuje magazynem odzieży dla osób bezdomnych.

Ośrodek czynny jest od poniedziałku do piątku w godz. 7:00 do 15:00.

Teren Gminy podzielony jest na 9 rejonów opiekuńczych. Dyrektor Ośrodka pełni całodobowo dyżur telefoniczny. W razie wystąpienia konieczności podjęcia interwencji w środowisku (również w dni świąteczne), kontaktuje się z pracownikiem odpowiedzialnym za przypisany rejon.

W Ośrodku – wszystkie wpływające pisma są rejestrowane w dzienniku pism przychodzących prowadzonym w sekretariacie. Wizyty osobiste klientów, odbywają się na bieżąco i są potwierdzane w wywiadzie środowiskowym bądź notatką służbową pracownika wg rejonizacji. Notatką służbową są także potwierdzane rozmowy telefoniczne z klientem. Wizyty osobiste w środowisku ewidencjują w zeszytach wyjść.

Ośrodek ma podpisaną umowę z radcą prawnym z Kancelarii Adwokackiej w Kostrzynie nad Odrą. Pracownicy mogą korzystać z porad osobistych, telefonicznych, pocztą

elektroniczną podczas dyżurów (4 razy w miesiącu po 3 godziny) w siedzibie jednostki. Klienci Ośrodka natomiast mogą korzystać osobiście z poradnictwa prawnego (3 razy w miesiącu po 2 godziny) również w siedzibie jednostki.

Na dzień kontroli Ośrodek spełnia wszystkie wskaźniki zatrudnienia pracowników socjalnych określone zapisami ustawy o pomocy społecznej.

Realizację zadań gwarantuje zatrudnienie pracowników socjalnych w wymaganym ustawowo wymiarze posiadających odpowiednie przygotowanie do wykonywania zawodu, stale podnoszących kwalifikacje. Stan zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej określa art. 110 ustawy o pomocy społecznej, który w ust.11 stanowi, że: ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2.000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących; ponadto ust.12 wskazuje, że ośrodek pomocy społecznej zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych.

Na dzień kontroli Ośrodek zatrudniał 9 pracowników socjalnych w pełnym wymiarze pracy. Każdy z pracowników socjalnych ma wyznaczony rejon opiekuńczy. Wszyscy świadczą pracę socjalną i przeprowadzają rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki. Średnio na jednego pracownika socjalnego przypadają 790 mieszkańców gminy (liczba mieszkańców – 7.107 osób - stan na 31.12.2022 r. dane GUS) oraz 18 środowisk pracy objętych pracą socjalną (stan na 30.06.2023 r. 166 rodzin objętych pomocą społeczną wg sprawozdania MRiPS-03).

Dyrektor Ośrodka oraz pracownicy socjalni spełniają wymagania kwalifikacyjne określone w ustawie o pomocy społecznej.

Kwalifikacje osoby kierującej ośrodkiem pomocy społecznej określa art. 122 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym „osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są obowiązane posiadać co najmniej 3-letni staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej”.

Podczas czynności kontrolnych ustalono, że Dyrektor posiada specjalizację z organizacji pomocy społecznej i pracy socjalnej oraz wymagany 3-letni staż w pomocy społecznej. Od 01 grudnia 2021 r. – realizuje obowiązki Dyrektora jednostki.

Wymogi kwalifikacyjne pracowników socjalnych określa art. 116 i 156 ustawy o pomocy społecznej. Z akt osobowych pracowników socjalnych wynika, że wszyscy posiadają kwalifikacje wymagane na zajmowanym stanowisku.

Pracownicy socjalni – zgodnie z przepisami otrzymują dodatek do wynagrodzenia za pracę w środowisku.

Zgodnie z art. 121 ust.3a ustawy o pomocy społecznej pracownikowi socjalnemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy w samorządowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, do którego podstawowych obowiązków należy świadczenie pracy socjalnej lub przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych poza siedzibą jednostki, przysługuje wypłacany co miesiąc dodatek do wynagrodzenia. W toku kontroli ustalono, że pracownicy socjalni świadczący – na dzień kontroli – pracę

w środowisku otrzymują w/w dodatek.

Wszyscy – zatrudnieni w Ośrodku – pracownicy socjalni świadczący pracę podnosili kwalifikacje zawodowe w zakresie pomocy społecznej oraz przeciwdziałania przemocy domowej.

Zgodnie z art. 119 ust.2 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej, pracownik socjalny obowiązany jest podnosić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie. Z analizy akt osobowych wynika, że w badanym okresie wszyscy pracownicy socjalni świadczący pracę w środowisku uczestniczyli w szkoleniach z obszaru pomocy społecznej, pieczy zastępczej oraz przeciwdziałania przemocy domowej. Dyrektor Ośrodka, w okresie objętym kontrolą – również uczestniczył w szkoleniach w obszarze pomocy społecznej, usług społecznych oraz przeciwdziałania przemocy domowej.

[akta kontroli str. 26-34, 814-851, 880-913, 919-938]

Zadanie realizowane z uchybieniami w zakresie barier architektonicznych wewnątrz budynku. Warunki lokalowe Ośrodka nie stwarzają możliwości profesjonalnej obsługi klienta.

Wnioski:

1. Ośrodek realizuje wsparcie w formie usług opiekuńczych. Ośrodek nie zapewnia usług opiekuńczych w dni wolne od pracy.
2. Wymiar świadczonych usług jest dostosowany do – rozpoznanych – indywidualnych potrzeb klienta. Ośrodek jest przygotowany do świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych.
3. Ośrodek udzielał pomocy osobom pobierającym zasiłek stały adekwatnie do rozpoznanych potrzeb. W zależności od indywidualnych potrzeb udzielał też wsparcia w innych formach.
4. Ośrodek nie w każdym przypadku dokumentował - w wywiadach środowiskowych – udzielane wsparcie w ramach pracy socjalnej.
5. Gmina zapewnia tymczasowe schronienie dla osób bezdomnych w dwóch - spośród czterech - wskazanych w ustawie formach tj. ogrzewalni oraz w schronisku. Nie oferuje pomocy w pozostałych - wskazanych w ustawie - formach tj. schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, noclegowni.
6. Osoby bezdomne przebywają w miejscach, które mogą zagrażać ich bezpieczeństwu.
7. Na terenie gminy Kostrzyn nad Odrą funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy.
8. Gmina realizuje zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej – organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
9. Gmina realizuje zadanie obowiązkowe w zakresie kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy, w tym domu. Ośrodek – stosownie do sytuacji – zapewnia wsparcie osobom przed umieszczeniem w domach pomocy społecznej.
10. Działalność Ośrodka regulują stosowne uchwały Rady Miasta w Kostrzynie nad Odrą oraz zarządzenia wewnętrzne Dyrektora jednostki.
11. W Ośrodku występują bariery architektoniczne. Warunki lokalowe Ośrodka nie stwarzają możliwości profesjonalnej obsługi klienta.

12. Ośrodek Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą spełnia wymagane wskaźniki zatrudnienia pracowników socjalnych.
13. Dyrektor oraz pracownicy socjalni Ośrodka posiadają kwalifikacje wymagane na zajmowanym stanowisku. W badanym okresie podnosili kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach.
14. Gmina Kostrzyn nad Odrą posiada opracowany Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie i realizuje jego założenia. Gminny Program wymaga uzupełnienia o kluczowe zagadnienia dot. zjawiska przemocy.
15. Ośrodek Pomocy Społecznej zapewnia pomoc osobom dotkniętym przemocą w ramach posiadanej infrastruktury oraz współpracuje z innymi instytucjami w tej kwestii.
16. W Kostrzynie nad Odrą – do 22 czerwca 2023 r. – funkcjonował Zespół Interdyscyplinarny w pełnym składzie. Burmistrz zawarł porozumienia ze wszystkimi uprawnionymi podmiotami, których reprezentanci zostali powołani w skład Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszyscy członkowie Zespołu złożyli oświadczenia zobowiązujące do zachowania poufności uzyskanych informacji i danych.
17. W 2022 r. nie odbyła się – wymagana przepisami ilość spotkań Zespołu.
18. Po zmianie przepisów – w Kostrzynie nad Odrą utworzono Zespół Interdyscyplinarny w pełnym składzie. Burmistrz zawarł porozumienia ze wszystkimi uprawnionymi podmiotami, których reprezentanci zostali powołani w skład Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszyscy członkowie Zespołu złożyli oświadczenia zobowiązujące do zachowania poufności uzyskanych informacji i danych. Posiedzenia Zespołu odbywają się z częstotliwością określoną w przepisach.
19. Mieszkańcy Gminy mają zapewnioną pomoc w ramach procedury „Niebieska Karta”.
20. Analiza prowadzonych procedur „Niebieskiej Karty” wykazała nieprawidłowości:
  - a) nieadekwatny - do sytuacji klientów - skład grup roboczych,
  - b) prowadzenie procedury z małoletnim sprawcą przemocy, prowadzenie spotkania grupy z osobą doznającą przemocy – małoletnią oraz zbyt późne zawiadamianie uczestników procedury o planowanym spotkaniu,
  - c) plan pomocy rodzinie oraz formularze „NK-C i D” były wypełniane na posiedzeniu GR – bez udziału uczestników procedury (brak na spotkaniu członków rodziny oraz policjanta i przedstawiciela oświaty),
  - d) brak działań skierowanych do wszystkich członków rodziny np. małoletniego, który jest świadkiem przemocy oraz do osób stosujących przemoc, w tym brak informacji o kierowaniu do wzięcia udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
  - e) brak efektywnych działań grupy wpływających na wyjaśnienie czy dochodzi do stosowania przemocy oraz mających wpływ na poprawę funkcjonowania rodziny,
  - f) niewłaściwe przeprowadzanie wywiadów środowiskowych,
  - g) brak podstawy prawnej w dokumencie kończącym procedurę.
21. Sprawozdanie z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2022 r. zostało złożone nierzetelnie.

Wnioski zawarte w punktach 4, 5,17 stanowią istotne uchybienia, wnioski wymienione w punktach 11, 14, 20 a-f i 21 stanowią uchybienia, wnioski w punkcie 1,6 i 20 g są sugestią Zespołu Kontrolującego.

Za stwierdzone uchybienia i istotne uchybienia w pkt. 4, 5,11,21 odpowiedzialny jest Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą.

Za stwierdzone uchybienia w pkt. 17 i 20 odpowiedzialny jest Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego w Kostrzynie nad Odrą pełniący funkcję do 6 października 2023 r. Za stwierdzone uchybienie w pkt. 14 odpowiedzialny jest Przewodniczący Rady Miasta w Kostrzynie nad Odrą.

Na tym kontrolę zakończono.

O przeprowadzonej kontroli dokonano wpisu do książki kontroli znajdującej się Ośrodka Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą, pod pozycją nr 29.

POUCZENIE

Zgodnie z § 17 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej Kierownik jednostki podlegającej kontroli może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy.

Ponadto dyrektorowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim wobec zastrzeżeń.

Niniejszy protokół kontroli sporządzono w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden przekazano Dyrektorowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Kostrzynie nad Odrą, drugi Burmistrzowi Kostrzyna nad Odrą, trzeci pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wielkopolskim.

Kontrolujący:

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Teresa Ozimek

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Sylwia Krasieńska

Dyrektor ośrodka:

Dyrektor
Ośrodka Pomocy Społecznej
Agnieszka Hołubowska

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Hanna Piekarska

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Krzysztof Frisoli

Gorzów Wielkopolski, dnia 6 marca 2024 r.

Kostrzyn, dnia 11 marca 2024 r.